

Mathias Vaa: Iraks fremtid - det kurdiske spørgsmål

Af Mathias Vaa, medredaktør af RÆSON

HÅBET er begyndt at vokse i Irak. I de sidste uger har der været positive tegn på, at landet er begyndt at gå en ny, stabil fase i møde:

Den irakiske regering er tæt på at have en ny sikkerhedsaftale på plads med USA, hvor premierminister Nuri Al-Maliki har udråbt en potentiel tilbagetrækning af de amerikanske tropper i 2011 som en særlig sejr. I mandags overdrog amerikanerne det sikkerhedsmæssige ansvar for Anbar-provinsen – som var Al-Qaedas fødested i Irak og hjemstedet for sunni-oprøret – til irakerne. Det er en historisk milepæl i stabiliseringen af landet. Og derudover høster man stadigvæk resultaterne af forøgelsen af de fem amerikanske brigader – ”The Surge” – som har kraftigt reduceret volden i landet over de sidste seksten måneder. Chefen for de amerikanske styrker, General Petraeus, vil ikke afvise en reduktion af kamptropper allerede næste år. Stabiliteten har været stærkt hjulpet på vej af Muqtada Al-sadr, lederen af den 60,000 mand-store shi’a milits, som i torsdags forlængede sin våbenhvile med koalitionstropperne på ubestemt tid. Huspriserne stiger i Basra i den sydlige del af landet - og briterne er på ny begyndt at tro på en troppereduktion allerede til næste år.

Den store udfordring for Al-Maliki er at fastholde dette momentum og omsætte den vundne stabilitet og nyfundne optimisme til politisk og økonomisk fremgang. Et hurtigt blik på det politiske landskab viser dog, at Irak stadigvæk står over for store udfordringer i det kommende år:

Inden parlamentet afsluttede sit arbejde i begyndelsen af august havde man forgæves forsøgt at få vedtaget en ny valglov, som skulle muliggøre afholdelsen af provinsvalg i oktober. Kernen i striden var det olierige Kirkuk og hvilken status byen skulle have i den nye lov. I sidste ende lykkedes det ikke at skabe et kompromis som alle parter, inklusiv kurderne, kunne blive enige om. Derved skabte man fornyet usikkerhed om en lov som *skal* på plads så provinsvalgene kan afholdes rettidigt, inden udgangen af 2008. Man forventer at behandle det nye lovforslag i næste uge, men tiden løber: den irakiske valgkommission understregede i

lørdags, at den nye lov skal vedtages allerede i midten af september.

Den kurdiske region har siden 1970 nydt speciel status og større selvbestemmelse end andre områder i Irak, og optræder til tider som en selvstændig stat.

Spændingerne mellem den kurdiske regering og regeringen i Bagdad

For at dette lykkes skal det anspændte forhold mellem den kurdiske region i det nordlige Irak og den centrale regering forbedres. Den kurdiske region har siden 1970 nydt speciel status og større selvbestemmelse end andre områder i Irak, og optræder til tider som en selvstændig stat. Efter længerevarende og blodige konflikter mellem Bagdad og det kurdiske område i løbet af 70erne og 80erne samt en de facto selvstændighed i 90erne, nærer kurderne en stærk mistro til centralregeringen, og værner ihærdigt om deres tilkæmpede status og resurser. Denne stædige selvstændighed er kommet til udtryk flere gange, bl.a. sidste år, hvor regeringen - udenom Bagdad - indgik aftaler med flere udenlandske olieselskaber om udvindingen af områdets olie. På et mere symbolsk plan har den kurdiske leder Barzani indtil i år afvist at flage med det irakiske flag på alle offentlige bygninger. Det var kun efter kraftigt pres fra hans side for at få fjernet stjernerne i det irakiske flag (hvilke skete), at flaget kom op at hænge over det kurdiske parlament i år - fem år efter Saddams fald.

Befolkningen i den kurdiske region består mest af etniske kurdere, som er sunni-muslimer, med betydelige arabiske og turkmenske minoriteter. Den kurdiske regering hører til i Erbil, og derudover dækker den kurdiske region formelt de to provinser [Dohuk](#) og [Suleimaniya](#), med en skønnet befolkning

på fem til seks millioner. Regeringen er beskyttet af sin egen veltrænede og hærdede pashmerga-milits, som også var med til udvide kurdernes geografiske indflydelse i kølvandet på krigen i 2003, og udøver stadigvæk delvis kontrol over områder i Diyala, Ninawa og Kirkuk-provinserne som alle har kurdiske befolkninger. Det er særligt i disse områder, at spændinger er blusset op til overfladen og striden med centralregeringen er mest synlig.

I lørdags beordrede irakiske sikkerhedsstyrker, som havde rykkede ind i Khanaqin-distriktet i Diyala-provinsen, at flere kurdiske partiers kontorer skulle tømmes. Situationen var i forvejen anspændt. I 2006 havde distriktet udtrykt et ønske om at tilslutte sig den kurdiske region og er fjendtlig over for styret i Bagdad. I kampen om at opnå kontrol over områderne omkring den kurdiske region havde den irakiske centralregering her i midten af august i år beordret pashmerga-militsen, som tidligere havde opholdt sig i Khanaqin, til at trække sig tilbage. Det var i dette tomrum, at irakiske tropper så rykkede ind i lørdags - og blev anklaget for ikke at koordinere deres aktion med den kurdiske regering. Da tropperne rykkede ind i distriktet forsøgte de at håndhæve et dekret som Al-Maliki havde udstedt om at alle offentlige, "ulovligt" besatte bygninger skulle rømmes, til kurdernes og de lokales store vrede. Allerede ugen inden havde lokalbefolkningen demonstreret mod de irakiske styrkers tilstedeværelse. For at undgå kampe med den kurdiske pashmerga, trak de irakiske sikkerhedsstyrker sig tilbage. Men krisen krævede bl.a. at både Barzani og Al-Maliki efter direkte konsultationer gik ud offentligt og forsikrede parterne om at man ville bestræbe sig på at opnå en bedre dialog og koordination i fremtiden.

Kirkuk er Iraks største olieproducerende by - med en produktion på en million tønder olie om dagen, hvilket svarer til ca. 40% af Iraks nuværende olieeksport.

Spillet om Kirkuk

Men situationen er mest betændt i Kirkuk. Med over 900,000 indbyggere består byen af flere etniske grupper: arabere, turkmenere og kurdere. Efter amerikanske skøn udgør kurderne ca. 60% af befolkningen og de to resterende grupper tilsammen 40%. Derudover er Kirkuk Iraks største

olieproducerende by - med en produktion på en million tønder olie om dagen, hvilket svarer til ca. 40% af Iraks nuværende olieeksport. Denne rigiditet og etniske forskellighed, samt en særlig status i den kurdiske historiske bevidsthed, har gjort Kirkuk til en særdeles vigtig brik i forholdet mellem centralregeringen og den Kurdiske region.

Denne sommer blev det illustreret, hvor skrøbelige de indre forhold er i byen - og hvor sprængfarlig områdets politiske fremtid er. I juli måned, umiddelbart efter at en selvmordsbombe var gået af, angreb en stor gruppe kurdere den turkmenske politistation med brandbomber. På et tidspunkt åbnede de turkmenske politimænd ild mod den truende menneskemængde. 28 blev dræbt og 213 såret. Det skønnes at flere døde i de efterfølgende kampe, end ved det indledende bombeattentat. De kurdiske myndigheder var hurtige til at anholde tretten turkmenske officerer uden at de gjorde nogle særlige bestræbelser for at tilbageholde de kurdere, der havde angrebet politistationen. Denne hurtige og voldsomme opblussen og myndighedernes noget ensidige reaktion har gjort de lokale arabere og turkmenere nervøse. Man er meget opmærksom på kurdernes magt, idet de reelt har kontrol over byens parlament og politi samt den stærke sikkerhedstjeneste, Asaish. Der er en udbredt frygt for at kurderne vil bruge denne magt til at annektere Kirkuk hvis ikke der findes en politisk løsning på områdets fremtidige status.

Den kurdiske region har længe gjort krav på Kirkuk som, efter aftaler med Saddam i 70erne, blev betragtet som en del af den kurdiske region, dog uden at man nøjagtigt fik fastlagt områdets grænser. Efter krigen i 2003 har kurderne gradvist forøget deres kontrol over området og særligt byen, både politisk og militært, og der har været stor tilflytning af kurdere, som tidligere var blevet drevet ud af området. Andre befolkningsgrupper som også tidligere var blevet drevet på flugt er fulgt med. Det blev nedfældet i forfatningen at der skulle gennemføres en folkeoptælling og derefter en folkeafstemning, en proces den kurdiske regering har været en stærk fortalere for, men som har mødt stærk modstand fra den arabiske og turkmenske minoritet. Flere afstemninger har været planlagt, senest i december 2007 (som påkrævet af den irakiske forfatning) hvor den blev udsat for at afværge de voldsomme etniske sammenstød, man forventede. Alt imens forsøger man med FN's hjælp ihærdigt at finde et politisk kompromis, der kan tilgodese alles interesser.

* * *

DET er essentielt at regeringerne i vesten ikke forsømmer problematikken om Kirkuk, og arbejder aktivt for integrationen af den kurdiske region i et balanceret og bæredygtigt forhold til regeringen i Bagdad. Den nye valglov kræver et bedre samarbejde med de kurdiske partier i Bagdad og Iraks kurdiske præsident Talabani, som har vetomagt over det federale parlamentets lovgivning. Samtidigt er det vigtigt at værne om Iraks sammenhængskraft, og undgå en unødvendig eskalering og udbruddet af kampe i Kirkuk, som kan få tragiske følger for det etnisk blandede samfund. En vigtig del af Iraks fortsatte positive udvikling afhænger af, at kurderne kan overtales til at finde en løsning på Kirkuk som *ikke* kræver dens indlemmelse i den kurdiske region, og at de samtidig ser en fremtid i at forblive i og bidrage til den irakiske stats udvikling.

Mathias Vaa er uddannet på Universitetet i Oxford i Filosofi, Politik og Økonomi, uddannet sprogofficer med speciale i arabisk og har selv gjort tjeneste som genopbygningsofficer i den danske styrke i Irak. Han er medredaktør af RÆSON og, fra denne artikel, fast kommentator i magasinet.